

PREDKLADACIA SPRÁVA

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky predkladá na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky návrh zákona Občiansky zákonník (ďalej len „návrh zákona“).

Návrh zákona bol vypracovaný na základe

- Legislatívneho zámeru Občianskeho zákonníka (ďalej len „legislatívny zámer“), ktorý schválila vláda Slovenskej republiky uznesením č. 13 zo 14. januára 2009 a ktorým zároveň uložila ministromi spravodlivosti Slovenskej republiky predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky paragrafové znenie návrhu zákona,
- Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky schváleného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 590 z 13. novembra 2023 a
- Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2025 schváleného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 11 z 15. januára 2025.

Občianske právo je odvetvím práva, ktoré sa bytostne dotýka každého jedného človeka. Upravuje rodinné a statusové otázky, reguluje následky bežných, ale aj zásadných majetkových rozhodnutí v živote človeka. Jeho kvalitná štruktúra a obsah sú preto nevyhnutné na to, aby všetky tieto vzťahy fungovali riadne a správne, a aby boli v prípade sporov súdne rozhodnutia predvídateľné. Dobrá, zrozumiteľná a prehľadná úprava občianskeho práva tak zabezpečuje v medziľudských vzťahoch právnu istotu – a tým je do istej miery predpokladom pre pokojné a nekonfliktné spolunažívanie v spoločnosti.

V súčasnosti platný Občiansky zákonník bol prijatý v roku 1964, a to s obsahom poplatným dobe svojho vzniku, tzn. ako taký je vystavaný okolo typických situácií socialistického života, čo sa prejavilo v neprirodzene zúženom právnom priestore pre slobodné rozhodovanie o vlastných záležitostiach. Dôsledkom je nielen stručná právna úprava, ktorá opomínala mnohé z klasických právnych inštitútov, ale aj príliš zjednodušujúci pohľad na právo ako na systém mantinelov pre realizáciu širokej slobody jednotlivca. Hoci v priebehu času boli niektoré jeho nedostatky odstránené, aj naďalej ostáva Občiansky zákonník v mnohých smeroch predpisom len pre základné, typové prípady. V dnešnej dobe, ktorá je charakterizovaná zložitou spoločenských a ekonomických vzťahov, však už takýto predpis nestačí. Jeho nedostatočná a príliš zovšeobecňujúca úprava totiž neraz buď neponúka žiadne riešenia pre komplikované situácie súčasného zložitého sveta alebo vedie k neuspokojivým riešeniam, ktoré už nezodpovedajú dnešným potrebám.

Cieľom predkladaného návrhu zákona preto je

- odstrániť relikt socialistického prístupu k súkromnému právu, t. j. odstrániť úpravu, ktorá je ešte aj v súčasnosti obsahom poplatná dobe svojho vzniku ako úprava, len pre základné, typizované situácie bez možnosti dispozitívnej odchýlky od kogentného znenia zákona,
- zmodernizovať súkromné právo zavedením chýbajúcich inštitútov, ktoré každá moderná európska právna úprava súkromného práva pozná a pracuje s nimi,
- pozdvihnúť význam autonómie vôle v takom význame, že nový Občiansky zákonník má byť nosným pilierom slobodného uváženia a voľby každého jednotlivca o tom, ako chce žiť a usporiadať si svoje životné situácie tak, aby ingerencia štátu do toho bola minimálna,
- zjednotiť podstatnú časť súkromnoprávnej úpravy odstránením duplicity právnej úpravy a presunom úpravy z osobitných predpisov do Občianskeho zákonníka všade tam, kde to dáva

- zmysel a prináša pridanú hodnotu,
- sprehľadniť a vyjasniť systém súkromného práva, a teda, lepšie prepojiť tú úpravu, ktorá zostane zachovaná v osobitných predpisoch s úpravou Občianskeho zákonníka a vyjasniť a zjednotiť vzťahy medzi nimi vrátane terminológie.

Výsledkom by mal byť nový Občiansky zákonník ako centrálny všeobecný kódex súkromného práva so širokým záberom, ktorý v sebe obsiahne úpravu čo najväčšieho rozsahu súkromnoprávných vzťahov, čím sa zabezpečí jednotnosť a prehľadnosť právneho systému. Táto centrálnosť a jednotnosť bude zároveň viesť k tomu, aby sa k prípadným zmenám pristupovalo citlivo spôsobom, ktorým sa zabezpečí súdržnosť a spojitosť systému občianskeho práva. V tejto súvislosti nový Občiansky zákonník zahrnie najmä úpravu

- vybraných ustanovení prvej časti prvej hlavy a druhej časti Obchodného zákonníka,
- ustanovení prvej časti piatej hlavy Obchodného zákonníka o hospodárskej súťaži,
- ustanovení tretej časti Obchodného zákonníka upravujúcej obchodné záväzkové vzťahy,
- ustanovení o vecných právach k bytom a nebytovým priestorom zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Zb. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov,
- ustanovení licenčnej zmluvy zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Návrh zákona sa netýka pôsobnosti miestnej územnej samosprávy a z tohto dôvodu nie je potrebné vyjadrovať sa k súladu návrhu zákona s Európskou chartou miestnej samosprávy.

Predkladateľ vo vzťahu k nevyhnutnosti následných novelizácií súvisiacich osobitných právnych predpisov a spracovania ich legislatívne-technickej podoby tak, aby táto mohla sprevádzať predkladaný návrh zákona uvádza, že ich návrh nemôže predložený materiál sprevádzať z praktických dôvodov. Základným predpokladom pre ich spracovanie je ustálené znenie návrhu Občianskeho zákonníka. V situácii neustále sa meniacej textácie návrhu zákona, nie je možné od predkladateľa dôvodne požadovať spracovanie tak rozsiahleho materiálu, pri príprave ktorého je nevyhnutne potrebná vysoká miera súčinnosti vecných gestorov príslušných regulácií. Uvádzacia novela osobitných právnych predpisov je samozrejme v nadväznosti na predpokladaný ďalší priebeh legislatívneho procesu k návrhu Občianskeho zákonníka plánovaná, a to v termínoch podľa návrhu uznesenia vlády Slovenskej republiky.

Návrh zákona bol predmetom riadneho medzirezortného pripomienkového konania, ktoré prebiehalo v čase od 30. septembra 2025 do 1. decembra 2025 a na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky sa predkladá s rozpormi.